

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Deres ref.:

Vår ref.: 200605032-17/JRA/008

Dato: 27.11.2006

SAMMEN OM KUNNSKAP II - OPERASJONALISERING AV INDIKATORER FOR FORMIDLING - HØRINGSUTTALELSE FRA UNIVERSITETET I TROMSØ

Vi viser til brev av 28.08.2006 der Universitetet i Tromsø blir invitert til å avgi høringsuttalelse til innstillingen: *Sammen om kunnskap II – Operasjonalisering av indikatorer for formidling*.

Kunnskapsdepartementet har bedt om at noen særlige punkter kommenteres, og at høringsuttalelsene legges opp etter mal foreslått i brev av 28.08.2006. Denne malen er forsøkt fulgt i høringsuttalelsen fra UiT.

Det er bred enighet om at formidling er en viktig oppgave for universitetet, og vi mener det er viktig at også denne delen av kjerneoppgavene ved universitetet blir underlagt resultatfinansiering. Universitetet er likevel skeptiske til det omfattende systemet og dermed også arbeidsomfang som det nå legges opp til. Samtidig ser vi at viktige deler av formidlingsaktiviteten ved institusjonen ikke inkluderes av det foreslåtte indikatorsystemet. Nedenfor følger kommentarer til de utvalgte momentene som departementet har ønsket kommentert.

1. Kommentarer til definisjon av formidling

Definisjonen av formidling er i innstillingen definert slik: ... at vitenskapelig tilsatte kommuniserer vitenskapelige resultater, arbeidsmåter og holdninger til allmennheten og brukere¹, og deltar i samfunnsdebatten med FoU-basert argumentasjon.

Definisjonen av formidling er god og dekker i hovedsak de områdene Universitetet i Tromsø har som nedslagsfelt for sin formidling. Operasjonaliseringen av indikatorene er imidlertid mer problematisk, og etter vår mening ikke alltid i tråd med definisjonen. Det er betydelige forskjeller mellom fagmiljøene når det gjelder formidlingsaktiviteten, og flere av de foreslåtte indikatorene vil ha skjev dekning på vårt universitet. Dette kan gjøre det vanskelig å måle formidlingsaktivitet som en sammenliknbar størrelse. Fakultetene og fagområdene har også ulikt syn på definisjonen og operasjonaliseringen gjennom de foreslåtte indikatorene. Flere av enhetene påpeker at mange av indikatorene ser ut til å være mer egnet for høyskolene i sektoren enn for universitetenes formidlingsvirksomhet.

¹ Brukere er definert som; grupper med særskilt bruk for FoU-basert kunnskap og teknologi i utøvelsen av sitt yrke eller profesjon, samt institusjoner, organisasjoner og andre som kan likestilles med disse

UNIVERSITETSDIREKTØREN

Forsknings- og studieavdelinga

Universitetet i Tromsø, No-9037 Tromsø, tlf 77 64 40 00, e-post postmottak@uit.no, <http://uit.no>
forskningskonsulent Johanne Raade, tlf 77 64 51 21, faks 77 64 55 20, e-post johanne.raade@adm.uit.no

Vi er bekymret for at den allmennrettede formidlingen blir overskygget av fokus på brukerrettet formidling, kommersialisering og beregning av omsetning. Vesentlige indikatorer for formidling er ikke tatt med, slik som ekskursionser, utstillinger og større formidlingsarbeid på Internett². Dette er godt innarbeidede formidlingsformer som krever stor arbeidsinnsats, og er direkte rettet mot allmennheten/brukere. Museenes stilling som formidlingsenheter ved universitetene er ikke godt nok behandlet. En basisutstilling krever samarbeid mellom flere forskere/forskningsgrupper over lang tid og har et bredt allment publikum som målgruppe.

Innstillingen fremholder på side 22 prinsippet om at det er den enkelte forskers bidrag som skal gi uttelling (et unntak er tatt med: Studentprosjekt). På bakgrunn av dette prinsippet er bl.a. redaktøransvar og publisering på Internett argumentert ut av innstillingen. UiT vil hevde at det finnes flere unntak fra dette prinsippet i innstillingen, og undres over at dette prinsippet blir brukt som argument mot viktig arbeid i formidlingssammenheng.

Behovet for strenge kriterier og hensyn til kvalitetssikring er viktig, men UiT mener at dette ikke kan utelukke områder som anses som viktige formidlingskanaler. Enkelte av indikatorene kan på denne måten få en uønsket og uheldig dreining av formidlingsaktivitetene.

2. Rapportering

UiT støtter Kunnskapsdepartementets syn på at rapporteringen skal være så enkel som mulig, samtidig som kravene til kvalitetssikring og etterprøvnbarhet overholdes. UiT er bekymret for rapporteringsomfanget som formidlingskomponenten vil generere. Til enkelte av indikatorene stilles det omfattende krav til kvalitetssikring og etterprøvnbarhet. Erfaringen fra rapporteringen og registreringen av vitenskapelige publikasjoner tilsier at det vil bli mye arbeid med å informere om hvilket arbeid som faller innenfor hvilken kategori. Den store variasjonen i hva som kan telle vil også komplisere rapporteringen for forskerne. Videre er det i liten grad skilt mellom formidling av god og mindre god kvalitet. UiT erkjenner at dette er vanskelige spørsmål, men vil hevde at det innenfor de ulike indikatorene stilles så ulike krav til dokumentasjon og etterprøvnbarhet at dette kan føre til at formidling med god kvalitetssikring blir sett på som god formidling og motsatt.

3. Indikatorer

Utvalget har foreslått fem indikatorer; omsetning (eksternt finansiert virksomhet), innovasjon, publikasjoner, foredrag på brukerrettede fagkonferanser og medier og direkte formidling. Indikatorene vil bli kommentert nedenfor.

Omsetning (eksternt finansiert virksomhet)

Flere enheter opplever indikatoren som fremmed i forbindelse med formidling. Få av fakultetene har dermed kommentert om, og hvordan randsonen skal inkluderes i denne indikatoren. Universitetet i Tromsø mener det er prinsipielt vanskelig å argumentere for hvorfor randsonen skal inkluderes i formidlingskomponenten når den samtidig ikke er omfattet av forskningskomponenten. Videre er det underlig at skille mellom 49 % og 50 % eierskap skal avgjøre om det er formidlingsaktivitet eller ikke.

UiT fremhevet i sin uformelle høring til Universitets- og høgskolerådet i mai 2006 at grenseoppgangen mellom brukerrettet formidling og undervisning var uklar. Universitetet står fast på dette synspunktet og vil ikke anbefale at EVU tas inn under denne indikatoren. Fokus på

² Innspill til de enkelte indikatorene vil bli behandlet under.

EVU vil ikke medføre mer formidling, men snarere bidra til økt fokus på studier og undervisning.

Generelt er det diskrepans mellom definisjonen av formidling, det uttrykte prinsippet om at det er den enkelte forskerens bidrag som skal telle, og indikatoren omsetning. Eksempelet i innstillingen om at lokale serier skal få uttelling etter omsetning og salg kan komme til å medføre at færre forskere er interessert i å skrive i disse kanalene når uttellingen ikke kan spores til enkeltforskere. Samtidig kan det være en trussel mot andre formidlingsformer, som i dag kan benyttes gratis av brukere og allmennheten – slik som lokale internettpresentasjoner, Open Archives med mer. Dette kan medføre at institusjonene fjerner sine gratispublikasjoner – og dette vil påvirke formidlingen negativt.

Innovasjon og samhandling med næringslivet

UiT mener at patenter må med som indikator på formidling. U&H-loven slår fast at utdanningsinstitusjonene har et *særlig* ansvar for å legge forholdene til rette for at forskningsresultater utnyttes slik at de på en best mulig måte kommer samfunns- og næringsliv til gode. Endringen i loven i 2003 innebar at institusjonene, i kraft av å være arbeidsgivere, fikk overført rettigheter til de ansattes patenterbare ideer. For å fremme kommersialisering gjennom bla patentering er det viktig at dette også premieres i finansieringsmodellen. I dag er patentering ikke en indikator under publisering og heller ikke foreslått under formidling. Patentering må regnes som formidling/publisering siden det innebærer et selvstendig stykke arbeid og er aktivitet som skal krever ekstra innsats i tillegg til publisering av resultater i vitenskapelig litteratur.

Studentprosjekt er etter UiTs mening ikke et godt parameter i denne indikatoren, og med samme begrunnelse som for EVU-prosjekt mener UiT at studentprosjekt ikke bør inkluderes i denne indikatoren.

Publikasjoner

Det er vår mening at kravet om nasjonalt nivå vil føre til at viktig formidling faller utenfor systemet. For det første utelukker systemet formidling til et lokalt og regionalt publikum av forskningsresultater som primært er viktig lokalt og regionalt, for eksempel i utviklingsarbeid, arbeid med museums- og reiselivsprosjekter. Vi tolker dette dit hen at formidling fra vitenskapelig ansatte som bidrar til regional utvikling ikke skal telle med, mens f eks studentoppgaver skal gi uttelling i systemet fordi de kan bidra til regional utvikling. Systemet utelukker også formidling i en transnasjonal og internasjonal sammenheng. For det andre vil kravet om nasjonal forfatterkrets utelukke formidling i for eksempel bygdebøker og andre typer oppdragsarbeid som er gjort på ikke-kommersielle premisser. Arbeidet blir utført ut fra en kombinasjon av grunnforskningsmotiv og allmennkulturell formidlingsinteresse. Det blir gjort svært mye forskning og forskningsformidling i slike publiseringskanaler som i dag ikke gir uttelling i forskningskomponenten og som, etter dette forslaget, heller ikke skal telle i formidlingskomponenten. Formidling til et lokalt og regionalt publikum må, slik vi ser det, inkluderes i denne indikatoren og at salg av lokale publikasjoner må tas bort i omsetningsindikatoren.

Foredrag på brukerrettede fagkonferanser

Vi støtter forslaget om å gi uttelling for formidling på brukerrettede fagkonferanser. Det er imidlertid et paradoks at formidling på vitenskapelige konferanser ikke gir uttelling. Vi anser dette som særs uheldig. Det skapes en situasjon der det gis uttelling for populærvitenskapelig formidling av forskning, men det gis ikke uttelling for formidling til andre forskere. Vi stiller oss bak sammen om kunnskap II sin betraktning om forskerrettet formidling: ”Forskerrettet forskningsformidling er en meget viktig type formidling. Den sikrer forskningens kvalitet og er

en forutsetning for selve forskningen” (side 10). På denne bakgrunn foreslår vi at indikator fire utvides til å gjelde foredrag/posters på brukerrettede og vitenskapelige fagkonferanser. Det vil sannsynligvis også bli vanskelig å skille mellom brukerrettede og vitenskapelige konferanser i registreringsøyemed.

Dokumentasjonsprosessen for innlegg på konferanser er byråkratisk og arbeidskrevende. Ved institusjoner med mange slike bidrag vil dette medføre betydelig merarbeid.

Medier og direkte formidling

Universitetet i Tromsø støtter utvalgets vurdering av at formidling innenfor denne indikatoren er viktig strategisk, ved at formidlingen når bredt ut. UiT savner parametere for utstillinger og ekskursjoner, som for flere fagområder er viktige formidlingsformer.

Det er en utfordring å måle kvaliteten på mediebidragene i denne kategorien. Utvalget foreslår at alle bidragene her skal telle likt. Det er imidlertid stor forskjell i arbeidsinnsats på f. eks en basisutstilling og et intervju i Radio. UiT ber derfor Kunnskapsdepartementet om å vurdere ulik vektning av bidragene under indikator 5. UiT forutsetter at utstillinger fortsatt er med i indikatorsettet ettersom det sies eksplisitt at formidlingsbidrag i form av publikasjoner, foredrag, utstillinger og lignende fra vitenskapelig ansatte ved universitetsmuseene skal telle på lik linje med bidrag fra andre tilsatte ved institusjonene (5.6.3).

4. Andre kommentarer

Universitetet i Tromsø vil i utgangspunktet hevde at det er bra at det utvikles et system for resultatbasert formidling. Dette vil gi en balanse mellom Universitetenes kjerneoppgaver – forskning, undervisning og formidling, men innstillingen og de foreslåtte indikatorene synes fortsatt premature og Kunnskapsdepartementet sier selv at det er for tidlig å fastsette vektinger og størrelse på en eventuell pott til formålet før simuleringer er foretatt i sektoren. Det kan synes som om at alt som i dag ikke gis uttelling for i de andre komponentene av de resultatbaserte finansieringssystemet, skal inn i formidlingskomponenten.

Fagmiljøene ved UiT er positive til at det nå blir resultatbasert finansiering også på formidling, men vi er engstelige for at det de ser på som et omfattende og komplisert system kan dra søkelyset vekk fra forskningen. Allmennrettet formidling bør få en mer fremtredende plass. Det kan synes som om mye god formidling er utelatt fordi man ikke har kommet frem til gode dokumentasjons- og kvalitetssikringsprosedyrer. Hvis dette er tilfellet bør Kunnskapsdepartementet finne andre måter å premiere formidling på.

Det foreslåtte rapporteringssystemet virker omfattende samlet sett og i forhold til de enkelte indikatorene. Systemet vil involvere regnskapssystem, Riksrevisjonen, Brønnøysundsregistrene, samt ulike lokale og nasjonale arkiv. Universitetet ber Kunnskapsdepartementet vurdere om kostnadene med innføring av denne komponenten i det resultatbaserte formidlingssystemet står i forhold til hensikten med systemet.

Vennlig hilsen

Jarle Aarbakke
rektor

Lasse Lønnum
universitetsdirektør